

DEVETAKI - Odkrili obeležje v spomin na spopade med partizani in nemško motorizirano kolono

Slovinci in Italijani povezani v zmagovitem boju

Rupel pozval udeležence slovesnosti, da naj stopajo skozi današnjo družbeno dinamiko z uporno, dvignjeno glavo

»Povezani v zmagovitem boju - Uniti e vittoriosi nella lotta«. Tako je zapisano na kovinski tabli, ki je pritrjena na novo spominsko obeležje pri Devetakih. Odkrili so ga v nedeljo, na svečanosti z okrog tristo-petdesetimi udeleženci. Slavnostni govornik Aldo Rupel je med svojim nagovorom pojasnil, da spomenik je in bo nekaj posebnega. »K njemu ne bomo nikoli polagali venec in cvetja, nikoli ne bomo vabili k minuti tišine in nikoli ne bomo ob njem poslušali žalostink. Ta spomenik ni posvečen padlim, niti deportiranim, niti mučenicem; spomenik bo spominjal na zmago, na sposobnost za uspešen upor, konkretnije pa na vrsto spopadov in bojov, ki so se v Dolu začeli v okviru Goriške fronte, posebno pa na tistega, ko so vstajniki slovenske, italijanske in furlanske narodnosti onesposobili motorizirano kolono nemške vojske na odseku ceste od Čukišča do Devetakov,« je poudaril Rupel na svečanosti, ki jo je v imenu sekcije VZPI-ANPI uvedel Patrik Zulian. Pred častno stražo tabornikov in skavtov ter ob prisotnosti praporščakov borčevskih sekcij iz raznih krajev goriške pokrajine in združen zveze borcev za vrednote NOB iz Opatjega sela, Šempetra, Prvačine in Nove Gorice so zbrane nagovorili doberdobski župan Paolo Vizintin, pokrajinski odbornik Maurizio Salomoni, pokrajinski predsednik VZPI-ANPI Paolo Padovan in župan Mirna-Kostanjevice Zlatko Martin Marušič. Govorniki so izpostavili pomen skupnega boja Slovinci in Italijani, ki so se skupaj zoperstavili nacističnim okupatorjem in njihovim fašističnim pomagačem. Vizintin je poudaril, da so se slovenski in italijanski partizani borili v imenu bratstva in enotnosti med narodi, odbornik Salomoni pa je k temu dodal, da so delavci iz tržiške ladjedelnic v vstajo hoteli izbojevati tudi socialne in delavske pravice, ki so bile med fašizmom zatirane. Padovan se je spomnil šestih italijanskih vojakov, ki so prejšnji teden umrli v Afganistanu. Poudaril je, da miru ni mogoče »izvoziti« z orožjem, pač pa s hrano, zdravniško in humanitarno pomočjo. Po besedah Padovana so Slovenci veliko pretrpeli v obdobju fašizma, zatem pa so dali pomemben doprinos k zmagi in h gradnji demokracije v Italiji. Zaradi tega je za Padovana italijanska država dolžna, da Slovencem zagotovi pravico do negovanja svojega jezika in kulture.

Po pozdravih gostov je Rupel pojasnil, da obeležje spominja na vrsto zased in spopadov v letih 1943-1944, od tistih pri Mikolih in Vižintinih do Gabrij in Devetakov, ko partizani in garibaldinci niso imeli nobene žrtve, sovražnik pa je utrpel zajete, ranjene in mrtve. »Podrobnosti je mogoče prebrati v ustrezni literaturi, toda ne moremo ne omeniti zajetih visokih častnikov nemške in italijanske kraljeve vojske pri Mikolih, uničenih vozil in zajetja velikih količin orožja vključno z dvema topovoma, miniranja ceste z uničenjem vojaškega avtomobila pri Vižintinih, druge manjše zasede pod kamnolomom pri Devetakih. Uspehi so bili tolikšni, ker so skupine partizanov imele na razpolago veliko orožja, saj so razorožile orožniške postaje in vojaške kasarne že po 8. septembru, poleg tega pa je orožje zapuščalo na zbirnih mestih na stotine italijanskih vojakov med umikom po Vipavski dolini v smeri Italije,« je povedal Rupel in nadaljeval: »Res je, da je upor zahteval visok krvni davek, a ni res, da je bil zamen, da bi itak po vojni bilo tako, kot je bilo. Nihče ti nikoli nič ne podari in kdor je bil na oblasti, bi je ne predal na lepe oči in zaradi demokratskega čuta. Nova družbena ureditev je bila izbojevana, ne pa darovana na zlategem krožniku. Kaj šele če pomislimo na možnost uporabe svojega jezika in doživljanja ter dojemanja prostora s ključem svojega kulturnega izvora. Zgodovinski pouk tudi tega izseka upora, zmagovitega krajevnega upora, je, da ne smemo podlegati masifikaciji prepričanj, kvalunkvizmu psihološke vojne, ki poteka leta in leta preko osredotočenja oblasti nad sredstvi obveščanja in je dosegla visoko stopnjo pranja možganov, zaradi česar naj bi prebivalstvo moralo slediti propagandističnim parom, ki prihajajo iz enega samega centra moči. Sporočilo s tega mesta glede današnjih pogo-

Del udeležencev in nastopajočih na svečanosti (zgoraj); slavnostni govornik Aldo Rupel (levo); spomenik sta odkrili Bernarda Devetak in Milka Peric (desno)

BUMBACA

jev in okoliščin naj zato bo: stopajmo skozi dinamiko družbenih dogajanj, kot pravi pesnik Kajuh: Z uporno, dvignjeno glavo!«

Na slovesnosti so bili prisotni vidni predstavniki slovenske narodne skupnosti z Goriškega. SKGZ je zastopal pokrajinski predsednik Livio Semolič, medtem ko je SSO predstavljal član izvršnega odbora Ivo Cotič, SSK pa pokrajinski tajnik Julijan Čavdek. Pokrajinski predsednik SSO Walter Bandelj se je opravičil prirediteljem za odsotnost, saj se je udeležil praznovanja 90. obletnice združenja Filologica Friulana, ki je sočasno potekalo v kraju Pieve di Cadore.

Kulturni program so oblikovali otroški pevski zbor Kremenjak iz Jamelj, recitatorji društva Kras Dol-Poljane, mešani pevski zbor Starši ensemble in moški pevski zbor Jezero iz Doberdoba. Nastopajoči so se predstavili z slovenskimi in italijanskimi bojnimi pesmimi, za zaključek pa sta zbor Starši ensemble in Jezero skupaj zapela Vstajenje Primorske. Obeležje sta odkrili kurirki, aktivistki in udeleženci spopadov pri Devetakih Milka Peric in Bernarda Devetak.

Ob robu svečanosti je predsednik sekcije VZPI-ANPI Dol-Jamlje Jordan Semolič poudaril, da so na novo obeležje zelo ponosni, hkrati pa se je zahvalil ustanovam, podjetjem in posameznikom, ki so omogočili njegovo postavitev. Zahvalo je izrekel tudi domačim gospodinjim, ki so pripravile slaščice za zakusko po odkritju. »Poudariti moram tudi, da obeležje ni zgolj doljansko in jameljsko; v njem naj se spoznavajo vsi, ki so jim pri srcu vrednote odpornosti in narodnoosvobodilnega boja,« je razložil Semolič. Ob priliki odkritja obeležja se je sekcija VZPI-ANPI Dol-Jamlje poklonila vsem padlim v doberdobski občini; pred vse spomenike v občini so položili šopek rdečih nageljnov. Po odkritju novega obeležja so med udeleženci delili priložnostno brošuro.

D.R.

DOBERDOB - Izpeljali 6. tekmo Hrast Bike Slalom

S kolesi med količki

Tekmovanja se je udeležilo petdeset otrok iz Doberdoba in okoliških krajev

Tekmovalci na startu

BUMBACA

Društvo Hrast je prejšnjo soboto priredilo že šesto izvedbo tekmovanja Hrast bike slalom, tekme z gorskimi kolesi po progi med smučarskimi količki v bližini župnijske dvorane v Doberdobo. Pobuda je postala dokaj priljubljena v Doberdobo, pa tudi ožji in širši okolici, saj se je vsako leto udeležuje približno 50 mladih in zagnanih kolesarjev. Letos se je tekmovanja udeležilo natančno 50 tekmovalcev.

Dirka je kot predvideno potekala v dveh 700 metrov dolgih spustih na ravninski progi. Tekmovalci so bili razdeljeni po starostnih kategorijah, od najmlajših osnovnošolcev do nekoliko starejših srednješolcev. Po obeh spustih in po srečelo-

vu so vsi nastopajoči le dočakali še razglasitev zmagovalcev. V posameznih kategorijah so se uveljavili Antonino Fardella (1. razred), Danijel Lavrenčič (2. razred), Katarina Visintin (3. razred), Jurij Lavrenčič (4. razred), Elija Lakovič (5. razred), Aleš Lavrenčič (1. razred nižje srednje šole), Cristian Visintin (2. razred nižje srednje šole), Elija Marušič (3. razred nižje srednje šole, moški), Mihael Lavrenčič (2. razred višje srednje šole) ter Tomaž Legiša v skupini starejših vpisanih. Ob zahvalah in skupinskem fotografiranju se je tako iztekel tudi letošnji Hrast bike slalom, ki je na doberdobskem Krasu postal že stalnica ob sklepu poletja in začetku šolskega leta. (ač)